

Gedragscode voor ruimtelijke ontwikkelingen in Leiden

De flora- en faunawet in praktijk

Gedragscode voor ruimtelijke ontwikkelingen in Leiden

De Flora- en faunawet in praktijk

Inleiding

Voor u ligt de *Gedragscode voor ruimtelijke ontwikkelingen in Leiden, de Flora en faunawet in praktijk*. De Gedragscode werd noodzakelijk als gevolg van de wijziging van de Flora- en faunawet van februari 2005, waarbij de regels werden versoepeld en de lijst met beschermde planten en dieren werd verkort, onder de voorwaarde dat projecten pas worden uitgevoerd met een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Leiden heeft behoefte aan een Gedragscode, omdat het een aantal ruimtelijke projecten heeft lopen waarbij de bescherming van flora en fauna nadrukkelijk een rol speelt. Voorbeelden zijn het project Oostvlietpolder, het project Haagwegterrein en het project RijnGouweLijn.

Het *Ecologisch toetsingskader voor stedelijke projecten* (2003) is in de Gedragscode opgenomen, alsmede het raamwerk van tellingen voor het *Stadsnatuurmeetnet Leiden* (2004). Beide beleidsinstrumenten vormen de basis van de Gedragscode. Voor uitgebreide informatie over deze twee producten wordt verwezen naar de producten zelf. Ook opgenomen zijn een *Natuurkalender*, *Richtlijnen voor ecologische onderlegger* voor ontwerp, inrichting, uitvoering en beheer van projecten en een *Checklist voor zorgvuldig handelen*. Tot slot is het *Ontheffingenformulier voor ruimtelijke ingrepen artikel 75 Flora- en faunawet* bijgevoegd. In dit formulier zijn tabellen opgenomen met de diverse categorieën van beschermde plant- en diersoorten. Belangrijkste tabel voor de *Gedragscode* is tabel 2.

De gemeente Leiden heeft gepoogd om een zo concreet mogelijke *Gedragscode voor ruimtelijke ontwikkelingen* te maken, waarbij diverse facetten van het Leidse stadsnatuurbeleid voor stedelijke projecten zijn samengevoegd en waarbij tevens gebruik is gemaakt van informatie van LNV en van initiatieven bij andere gemeenten. Nochtans is de Gedragscode een nieuw instrument. Geen enkele gemeente heeft er ervaring mee en er is nog geen goedgekeurde gedragscode voor gemeenten bekend. Ervaringen van andere gemeenten en een toetsing aan de praktijk zullen ongetwijfeld leiden tot verbeteringen van het document, dat in 2008 zal worden geëvalueerd en herijkt.

Jasper Groos
16 september 2005

Gedragcode voor ruimtelijke ontwikkelingen in Leiden

De Flora- en faunawet in praktijk

Inhoud

1. Algemeen	5
2. Ecologisch toetsingskader	5
3. Stadsnatuurmeetnet	6
4. Natuurinventarisatie	7
5. Ecologische onderlegger	7
6. Natuurkalender	7
7. Compensatieplan	8
8. Ontheffing Flora- en faunawet	8
9. Evaluatie	9
10. Bijlagen	9

1. Algemeen

Bij de voorbereiding en uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen wordt de benodigde zorgvuldigheid ten aanzien van de in Leiden levende planten en dieren in acht genomen. Daartoe wordt in elk project in de initiatieffase het stappenplan van het *Ecologisch toetsingskader gemeente Leiden* (vastgesteld 2004, geactualiseerd 2005) toegepast, in samenwerking met de medewerkers die verantwoordelijk zijn voor het stedelijke groenbeleid (de ecooloog van de gemeente).

Het stappenplan is aan deze gedragscode toegevoegd als bijlage 1.

De aannemer is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de werkzaamheden conform de instructies van de gemeente of de gemeentelijke projectleider, zodanig dat beschermde flora en fauna met inbegrip van nestplaatsen en leefgebieden wordt gespaard en dat de werkzaamheden zo worden uitgevoerd dat verstoring en verontrusting wordt voorkomen. De gemeente beschikt voor coördinatie, begeleiding, instructie en toetsing de benodigde ambtelijke capaciteit en kennis van de *Flora en faunawet* (Ffw).

2. Ecologisch toetsingskader

Het *Ecologisch toetsingskader gemeente Leiden* is de basis van de *Gedragscode Flora- en faunawet*. Het stappenplan van het toetsingskader wordt doorlopen voorafgaand aan het project. De gedragslijnen uit het toetsingskader komen op het volgende neer (zie ook bijlage 1):

1. Voor een ruimtelijk project begint, moet worden vastgesteld dat er voor het project en voor de locatie geen alternatief voorhanden is.
2. De meetgegevens uit het *Stadsnatuurmeetnet Leiden* worden gebruikt als basis voor of als aanvulling op de *natuur quick scan* die voorafgaand aan elk ruimtelijk project wordt uitgevoerd.
3. In het geval er een vermoeden bestaat dat beschermde planten of dieren van tabel 2 of 3 van de *Flora- en faunawet* in een plangebied aanwezig zijn, wordt in een project een *uitgebreide natuurinventarisatie* gedaan, waarbij de nadruk wordt gelegd op soorten die speciale bescherming behoeven.
4. Kenmerkende natuurlijke elementen worden zoveel mogelijk ingepast in de plannen. Hiertoe wordt voor elk plan een *ecologische onderlegger* gemaakt. In de onderlegger worden richtlijnen voor ontwerp, inrichting, uitvoering en beheer opgenomen (zie bijlage 3).
5. In het gebied levende planten en dieren worden ontzien. Hiertoe wordt gewerkt volgens de Leidse *Natuurkalender* (zie bijlage 2).
6. Als planten of dieren niet voldoende in het plan beschermd kunnen worden, wordt een *compensatieplan* opgesteld waarin staat beschreven wat, hoe, waar en wanneer verstoring, vernieling etc. wordt gecompenseerd.

7. Indien in het plangebied soorten voorkomen van tabel 3 van de Flora- en faunawet (februari 2005), en deze soorten zijn in het plan niet te handhaven en te beschermen, dan is deze *Gedragscode* niet geldig en zal *onthefing van de Flora- en faunawet* worden aangevraagd.

3. Stadsnatuurmeetnet

De projectleider van een ruimtelijk project draagt er zorg voor dat gegevens uit het *Stadsnatuurmeetnet Leiden* en eventueel de aanvullende quick scans in afstemming met de ecooloog van de gemeente worden gebruikt in het project. Indien op basis van de gegevens uit het meetnet of de quick scan het vermoeden bestaat dat er beschermde soorten voorkomen in het plangebied, dan zal een uitgebreide natuurinventarisatie worden uitgevoerd. De gegevens uit het meetnet, de quick scan en eventueel de uitgebreide natuurinventarisatie spelen een rol in de ecologische onderlegger (inpassing) of het compensatieplan.

Naast het *Ecologisch toetsingskader* is het *Stadsnatuurmeetnet* een belangrijke pijler van de *Gedragscode*. Het meetnet levert de basisgegevens over planten en dieren en geeft derhalve een 'stand der stadsnatuur' van Leiden. Uit de meetronden, die eens per twee jaar plaatsvinden, worden aanbevelingen gedaan voor natuurlijk beheer, natuurvriendelijke inrichting en communicatie. Dankzij de meetgegevens kunnen planten en dieren een volwaardige plaats innemen in stedelijke projecten.

In het *Stadsnatuurmeetnet* wordt gemeten aan de volgende soortgroepen: planten, vogels, vleermuizen, hazen, amfibieën, dagvlinders, libellen.

Niet alle soorten worden via het meetnet gemeten. Onderzocht wordt of in de toekomst vissen, zoogdieren en reptielen in het meetnet opgenomen kunnen worden. Tot die tijd zullen deze soortgroepen in ieder geval in de natuur quick scans worden meegenomen.

In bijlage 4 is het raamwerk van metingen van het *Stadsnatuurmeetnet* opgenomen.

4. Natuurinventarisatie

Als in het project het vermoeden bestaat van de aanwezigheid van beschermde planten en dieren in het gebied en inpassing van de natuurlijke kenmerkende elementen waar deze planten en dieren zich in bevinden, is niet mogelijk, dan is de projectleider van een ruimtelijk project verantwoordelijk voor het (laten) uitvoeren van een *uitgebreide natuurinventarisatie*. In deze inventarisatie zal nadruk liggen op beschermde plant- en diersoorten. Op een plankaart van het (ontwikkelings)gebied zal worden aangegeven het voorkomen, de hoeveelheden en de verspreiding van beschermde plant- en diersoorten.

Natuurinventarisaties worden uitgevoerd in de beginfase van een project en in overleg met de ecooloog van de gemeente. Resultaten van de inventarisaties worden gebruikt in de ecologische onderlegger van het plan of in het compensatieplan.

5. Ecologische onderlegger

Samen met de ecooloog van de gemeente of een extern natuuradviesbureau zorgt de projectleider voor een ecologische onderlegger voor het plan. In deze onderlegger zijn richtlijnen opgenomen voor ontwerp, inrichting, uitvoering en beheer met als doel om planten en dieren die in het plangebied voorkomen te beschermen. De richtlijnen worden geformuleerd in de ontwerpfase van een project.

In bijlage 3 zijn de verschillende richtlijnen voor een ecologische onderlegger opgenomen.

6. Natuurkalender

In de uitvoeringsfase van een project draagt de projectleider er zorg voor dat de uitvoerder indien mogelijk werkt volgens de *Leidse Natuurkalender* en met een ondertekende *Checklist zorgvuldig handelen*. Dat betekent dat perioden in acht worden genomen waarin niet of alleen onder voorwaarden gewerkt kan worden, zodat planten en dieren niet onnodig worden verstoord of beschadigd.

Voorafgaand aan de uitvoering worden afspraken vastgelegd inzake het toezicht op de werkzaamheden en de verslaglegging daarvan in een logboek.

De *Natuurkalender* is als bijlage 2 bij deze gedragscode opgenomen. De *Checklist zorgvuldig handelen* is bijlage 5.

7. Compensatieplan

Als het niet mogelijk is om natuurlijke elementen in het plan in te passen (dat wil zeggen: volledig in tact te laten!) en beschermde planten en dieren in het plangebied te behouden, zal de projectleider in samenwerking met de ecooloog van de gemeente (of een extern natuuradviesbureau) zorgen voor een compensatieplan. In dat plan wordt beschreven hoe, waar en wanneer de verloren natuurwaarden worden gecompenseerd. Compensatie zal plaatsvinden in of zo dicht mogelijk bij het plangebied en zal zich richten op die planten en dieren die tijdens het project verloren gaan of verstoord of beschadigd worden.

Waar mogelijk zullen beschermde planten en dieren worden verplaatst naar een nieuwe locatie in het plangebied, een plaats die ruimte en goede omstandigheden biedt voor betreffende plant of dier.

Het compensatieplan zal worden beoordeeld door een ecooloog van de gemeente of door een extern natuuradviesbureau.

Een compensatieplan dient altijd vergezeld te gaan van een ontheffingsaanvraag van de Flora- en faunawet, als het gaat om planten en dieren die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn of bijlage 1 van de 'AMVB artikel 75' van de *Flora- en faunawet* (februari 2005).

8. Ontheffing Flora- en faunawet

Een aanvraag voor ontheffing van de *Flora- en faunawet* wordt gedaan door de projectleider. Assistentie kan gegeven worden door de ecooloog van de gemeente of door een extern natuuradviesbureau. De ruimtelijke ingreep dient in ieder geval aan de eis te voldoen dat betreffende plant of dier niet in zijn voortbestaan wordt bedreigd.

Een aanvraag van een ontheffing voor soorten op bijlage IV van de Habitatrichtlijn of bijlage 1 van de 'AMVB artikel 75' van de *Flora- en faunawet* (februari 2005) dient in ieder geval aan de volgende eisen te voldoen:

1. er is geen alternatief of alternatieve locatie voor het project;
2. het voortbestaan van betreffende plant- of diersoort komt niet in gevaar;
3. er is sprake van zorgvuldig handelen.

Een ontheffingsaanvraag wordt vergezeld door bovengenoemd compensatieplan. Het aanvraagformulier *Ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet* is bijgevoegd als bijlage 6.

9. Evaluatie

Het werken volgens een *Gedragscode voor ruimtelijke projecten* is voor iedereen nieuw; geen enkele gemeente heeft er op dit moment ervaring mee. Er zullen de komende twee jaar ongetwijfeld foutjes, praktische bezwaren en zaken bovendien die handiger geregeld kunnen worden. Al doende leert men. Ook zullen mogelijk de (landelijke) regels zijn bijgesteld, of de soortensamenstelling in Leiden zijn veranderd. In 2008 zal deze *Gedragscode* daarom worden geëvalueerd en herijkt.

10. Bijlagen

1. Stappenplan Ecologisch toetsingskader Leiden
2. Natuurkalender Leiden + toelichting
3. Richtlijnen voor ecologische onderlegger
4. Raamwerk Stadsnatuurmeetnet Leiden
5. Checklist voor zorgvuldig handelen
6. Ontheffingenformulier ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet + soortentabellen

Colofon

De *Gedragscode voor ruimtelijke ontwikkelingen in Leiden. De Flora- en faunawet in praktijk* is een uitgave van de Gemeente Leiden, dienst Bouwen en Wonen.

Leiden, oktober 2005

Auteur

Jasper Groos gemeente Leiden

Adviezen

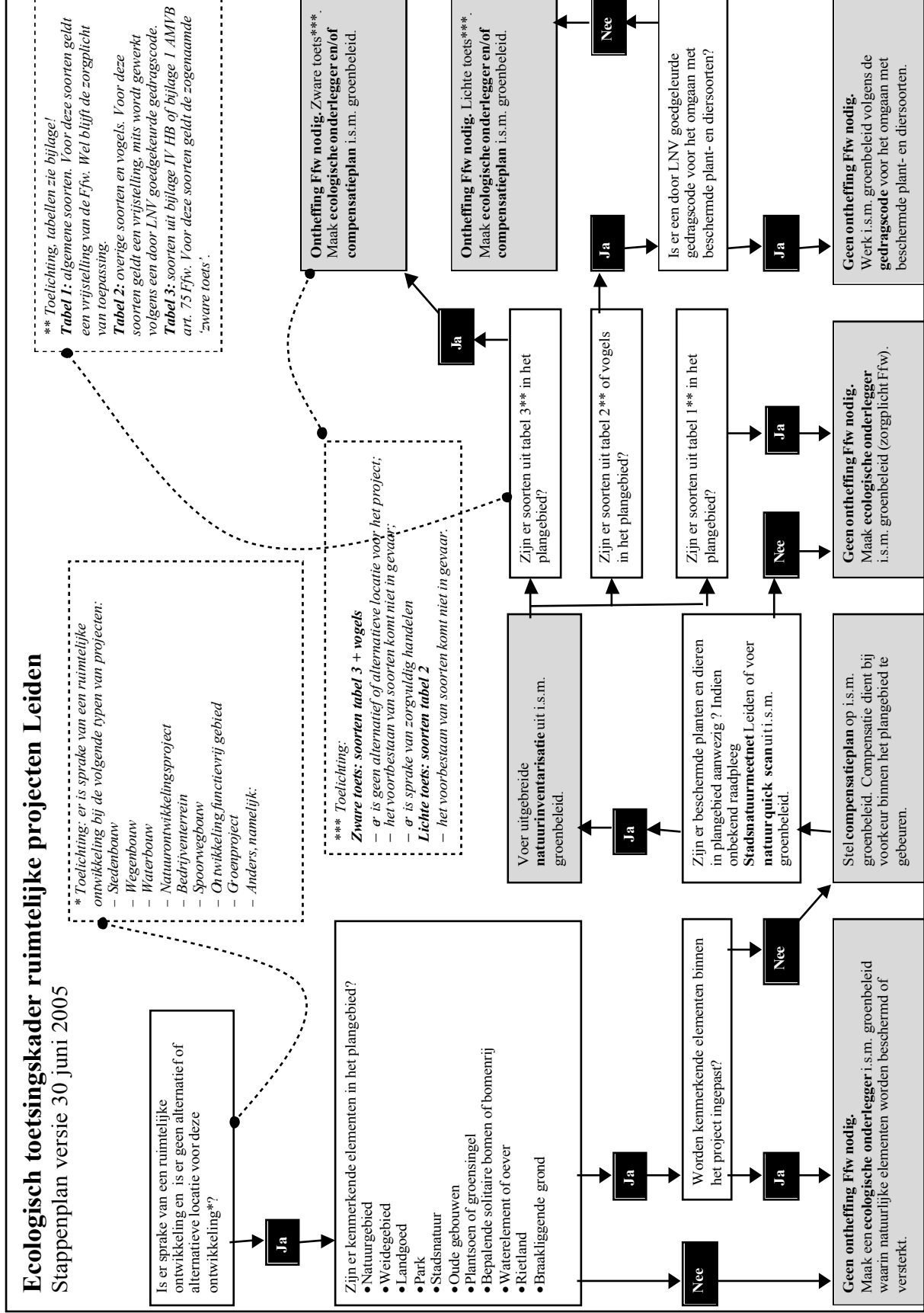
- Eric van der Aa RBOI
- Wendy Beekelaar Ministerie van LNV
- Nanda van Beest gemeente Leiden
- Karel Beljaars gemeente Eindhoven
- Martin Epe bureau Stadsnatuur Rotterdam
- Hans de Kruijf gemeente Schiedam
- Jacqueline Mineur gemeente Tiel
- Diny Tubbing gemeente Delft
- Niels de Zwarte gemeente Rotterdam

Literatuur

- *Buiten aan het werk?* (LNV Den Haag 2005)
- *Ecologisch beleidsplan gemeente Leiden* (Leiden 1998)
- Martin Epe et al.: *Stadsnatuurmeetnet Leiden* (Leiden 2004)
- *Flora- en faunawet (2002) + AMVB wijziging artikel 75* (Den Haag 2005)
- *Gedragscode zorgvuldig bosbeheer* (Zeist 2005)
- Jasper Groos: *Leiden lekker wild. Over natuur in de stad* (Leiden 2003)
- Dolf Logemann en Reinoud Kleijberg (Arcadis): *Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen; werkdocument* (Utrecht 2005)
- Toine Morel en Joos de Bakker (Grontmij): *Ecologisch toetsingskader gemeente Leiden* (Leiden 2003)
- *Uitvoeringprogramma Ecologisch beleidsplan gemeente Leiden 2002 – 2005* (Leiden 2002)

Ecologisch toetsingskader ruimtelijke projecten Leiden

Stappenplan versie 30 juni 2005

Gedragscode ruimtelijke ontwikkelingen in Leiden Toelichting bijlage 2 natuurkalender Leiden

Volgens de *Flora- en faunawet* mag er nimmer verstoring, beschadiging, verontrusting etc. van flora en fauna plaatsvinden. De wet- en regelgeving voor natuurbescherming geeft geen exacte perioden aan voor het al dan niet verrichten van werkzaamheden.

De Leidse Natuurkalender¹ laat zien welke de meest ideale perioden zijn voor werkzaamheden (groen) en in welke perioden onder voorwaarden van een ecologische onderlegger kan worden gewerkt (oranje). Als er noodzakelijkerwijs gewerkt moet worden in de 'rode' perioden, zal een ontheffing van de *Flora- en faunawet* moeten worden aangevraagd als er soorten voorkomen van tabel 3 (bijlage IV van de Habitatrichtlijn of bijlage 1 van de 'AMVB artikel 75') van de *Flora- en faunawet* (februari 2005).

Ter informatie staan hieronder de kwetsbare perioden voor planten en dieren en een lijst met voorwaarden voor de verschillende activiteiten in een project.

1. Kwetsbare perioden

Planten

Bij planten is de bloeiperiode en de zaadzetting de meest kwetsbare periode. Hoewel elke plant of boom zijn eigen periode van bloeien kent, is in de Natuurkalender toch een algemene periode aangegeven. De categorieën van vegetatie zijn de kruiden- en ruijgvegetatie, de water- en oevervegetatie en bos- en struweelvegetatie.

Vogels

Bij vogels is de meest kwetsbare periode het broedseizoen. Hoewel elke vogelsoort zijn eigen periode van broeden kent, loopt de broedperiode van vogels ongeveer van maart tot en met half augustus.

Kleinere zoogdieren

De kwetsbare perioden van kleinere zoogdieren vallen ongeveer samen met de periode van het broedseizoen van vogels. De tijdstippen waarop de jongen worden geworpen, is daarbij richtinggevend. Onder de kleinere zoogdieren worden verstaan de marterachtigen, knaagdieren, muizen en egels.

Vleermuizen

De leefwijze van vleermuizen is sterk afhankelijk van holle bomen en gebouwen met spouwmuren en open daklijsten. Bijna het gehele jaar zitten vleermuizen in spleten van bomen of in spouwmuren van gebouwen. Ze houden er hun winterslaap, ze zogen daar hun jongen en in de paartijd worden de bomen gebruikt als toevluchtsoord.

¹ Voor het maken van de Leidse natuurkalender is gebruik gemaakt van de natuurkalender uit Arnhem (Robin Driessen, Kyra Kuitert 2003) en uit Delft (Diny Tubbing 2005).

Amfibieën

Amfibieën kennen een periode van winterrust. In deze periode zitten ze ondergedoken in de modder van poelen en watergangen of onder boomstronken en hout- en takkenstapels op het land. Wanneer de temperatuur oploopt, worden ze actief. De paddentrek begint soms al in maart. Vanaf medio april begint de voortplantingsperiode, de dieren verblijven dan in het water.

Reptielen

Reptielen kennen een periode van winterrust. In deze periode zitten ze ondergedoken onder boomstronken en hout en takkenstapels op het land. Wanneer de temperatuur oploopt, worden ze actief. Vanaf maart begint de voortplantingsperiode; de dieren verblijven dan of op het land of aan en in het water.

Vissen

Vissen kennen een lange paaiperiode die duurt van maart tot en met september. In deze periode zijn ze uiterst kwetsbaar voor verstoring. Vissen houden ook een winterrust. In deze koude periode zijn ze weinig actief en beperkt mobiel. Ze leven dan diep in het water of op of in de bodem van het water.

2. Voorwaarden voor activiteiten

1) Activiteiten aan muren of gebouwen (slopen, verbouwen of renoveren)

- Er moet in een vroeg stadium van het project worden geïnventariseerd of er vleermuizen of gierzwaluwen in een te slopen of te renoveren gebouw verblijven. Mochten deze soorten aanwezig zijn dan moet met de sloop worden gewacht totdat zij geen gebruik meer maken van het verblijf. Tevens geldt dat als er bovengenoemde soorten aanwezig zijn, aanvullende maatregelen moeten worden getroffen zoals het realiseren van nieuwe nestvoorzieningen in de nieuwe situatie, o.a. in de vorm van neststenen of –dakpannen.
- Wanneer renovatiewerkzaamheden niet tot na het broedseizoen kunnen wachten, moeten voor het broedseizoen dakpannen weggehaald worden en schuren en gaten gedicht worden. Hierbij zullen aanvullende maatregelen getroffen worden door het plaatsen van neststenen of –dakpannen in de nieuwe situatie.
- Bij renovatie of verbouwing van (kade)muren of andere stenige delen moeten de plekken waar muurplanten aanwezig zijn zoveel mogelijk worden ontzien. Wanneer dit niet mogelijk is, moeten de planten indien mogelijk met een deel van de mortel/stenen tijdelijk weggehaald worden en later weer worden teruggeplaatst op dezelfde plek of op een andere geschikte locatie.

2) Activiteiten aan bomen en bosplantsoen (beheer, vellen of dunnen)

- Bij werkzaamheden aan bomen moet altijd gecontroleerd worden op de aanwezigheid van vogelnesten en vleermuizen (holle bomen). Bomen met vogelnesten mogen pas na het broedseizoen verwijderd worden. Bomen die het zomerverblijf zijn van vleermuizen kunnen pas in de winter (september t/m februari) verwijderd worden.
- Bij dunnen van bos en bosplantsoen moet vooraf gecontroleerd worden op de aanwezigheid van horstbomen (bomen waarin roofvogels een nest hebben) en holle bomen waarin vleermuizen verblijven. Deze bomen laten staan.

- Bij dunnen van plantsoenen rekening houden met nesten van zangvogels. Hierbij moeten de nesten via maatwerk worden ontzien. Dunnen geschiedt buiten het broedseizoen.

3) Activiteiten aan vegetatie (maaien, verwijderen)

- Als er beschermde planten voorkomen in een vegetatie die moet worden verwijderd, dan moeten deze planten worden verplaatst naar een zelfde type terrein (biotoop). Het verplaatsen moet door middel van uitsteken van pollen en herplanten gebeuren.
- Te maaien oppervlak controleren op de aanwezigheid van dieren. Mochten er beschermde dieren aanwezig zijn, dan niet maaien óf zodanig maaien dat dieren kunnen ontkomen naar een plaats met geschikt leefgebied en voldoende dekking.
- Als er dichte vegetatie (o.a. boomstronken, ruigten en struweel) wordt verwijderd in de winterperiode (1 oktober tot 1 maart) moet een inventarisatie plaatsvinden naar dieren. Indien deze worden aangetroffen, dan moeten ze worden verplaatst. Hier gaat het vooral om soorten die een winterslaap of -rust houden (bijvoorbeeld egels, reptielen en amfibieën).
- Niet maaien wanneer in de periode 1 februari – half maart de minimum temperatuur de voorgaande nacht $> 4^{\circ}\text{C}$ is geweest. Dit in verband met de verwachten amfibieënactiviteiten.
- Bij grotere oppervlakken moet het maaien van binnen naar buiten plaatsvinden en met een wildredder, zodat dieren kunnen ontsnappen.
- Bij maaien in de winterperiode voorafgaand aan andere gerelateerde werkzaamheden (bijvoorbeeld grondwerk/boren/sonderingen), geldt dat de andere werkzaamheden alleen direct na het maaien kunnen plaatsvinden.
- Bij maaien in de zomerperiode moet er een week zitten tussen het maaien en de andere gerelateerde werkzaamheden (bijvoorbeeld grondwerk/boren/sonderingen), zodat dieren weg kunnen komen.
- Bij maaien specifiek rekening houden met de aanwezigheid van beschermde plantensoorten, zoals orchideeën. Voor deze planten zal het beheer op maat worden vastgesteld in overleg met de ecoloog van de gemeente.
- Bij maaien van slootkanten, oeverzones en riet moet rekening worden gehouden met broedplekken van met name watervogels. Hiervoor geldt dat de werkzaamheden buiten het broedseizoen moeten worden uitgevoerd. Wanneer uitstel niet mogelijk is, zal het onderhoud zowel in tijd als locatie gefaseerd worden.

4) Activiteiten aan bodem en grond (bouwrijp maken, afgraven of ophogen)

- Het verwijderen van de toplaag kan tot gevolg hebben dat dieren in de toplaag worden meegeschept. Het weggeschepte materiaal dient daarom uitgespreid te worden en door een deskundige worden onderzocht op amfibieën. Aangetroffen amfibieën zullen worden verplaatst naar een geschikte biotoop in de nabijheid van de locatie.
- Bij het werken met zand (afgraven of ophogen) is het belangrijk dat voorkomen wordt dat er nestgelegenheid ontstaat voor oeverzwaluw en ijsvogel, tenzij dit doelsoorten zijn van het plan. Advies is om het ontstaan van steile randen in hopen zand te voorkomen of deze af te dekken met planken.
- Bij het afgraven kunnen ondiepe plasjes ontstaan die gekoloniseerd kunnen worden door onder andere de rugstreeppad. Het ontstaan van deze plasjes in de periode van 1 mei tot 1 september moet worden voorkomen.

5) Activiteiten aan water (aanleggen wegen over watergangen, dempen en afdammen)

- De oevers van sloten en watergangen worden vaak door dieren gebruikt om zich door het landschap te verplaatsen. Als sloten doorsneden worden door wegen is de kans op verkeersslachtoffers groot. In die gevallen zullen maatregelen getroffen moeten worden om de oever van de sloot of watergang onder de weg door te laten lopen. Het aanleggen van ecoduikers of loopplanken is een alternatief.
- Dempnen van sloten doen in de richting van de watergang die gehandhaafd blijft of de te dempen sloot eerst afdammen.
- Bij dempen na het afdammen onder het niveau van de bestaande slootbodem een gat graven van ongeveer 50 cm. Vanuit dit gat de sloot leegpompen tot ongeveer 20 cm. Door het verlagen van de waterstand zal een deel van de in het water aanwezige amfibieën het water verlaten. Daarna de in de sloot aanwezige vissen en amfibieën wegvangen en verplaatsen naar geschikt water op 100-250 meter afstand. Dan zo snel mogelijk na het wegvangen van de dieren de sloot dempen. Het dempen van de sloot moet in aanwezigheid gebeuren van een deskundige die de vissen en amfibieën vangt.

Uitzonderingen

Wanneer in verband met calamiteiten of in het belang van de veiligheid onverwachts werkzaamheden moeten plaatsvinden die geen uitstel dulden, worden daarbij zoveel als redelijkerwijs mogelijk is de gedragsregels van deze gedragscode in acht genomen.

Ecologisch Toetsingskader Leiden - Gedragscode Richtlijnen voor ecologische onderlegger (bijlage 3)	
Initiatiefase Stappenplan Ecologisch toetsingskader volgen (Bestemmingsplanwijziging) (Programma van eisen)	Ecologisch toetsingskader volgen (zie blad 1 en onderstaand voorbeeld) Ruimtelijke ontwikkeling? Ja -> Kenmerkende (natuurlijke) elementen? Ja -> Inpassen kenmerkende elementen mogelijk? Ja -> Beschermde planten of dieren aanwezig (stadsnatuurmeetnet of quick scan)? Ja -> Uitgebreide natuurinventarisatie: soorten uit Ffw tabel 2 of vogels aanwezig? Ja -> Is er een gedragscode voor het omgaan met planten en dieren? Ja -> Vrijstelling Ffw
Ontwerpfase Ecologische onderlegger voor ontwerp (Stedenbouwkundig plan) (Inrichtingsplan)	Gebruik in het ontwerp de gegevens uit de natuurinventarisatie(s) Zorg voor natuurlijke variatie en structuurvariatie in het plangebied Zorg voor voldoende groen in het plangebied (norm: 75 m ² per woning) Maak op het zuiden gerichte overgangen (gras -> kruidenlaag -> struweel -> bomen) Plant inheemse planten- en boomsoorten Houd rekening met de bodemgesteldheid in het gebied Bouw natuurvriendelijk: zorg voor nestgelegenheid voor vogels en vleermuizen Creëer geïsoleerd liggende, bij voorkeur slechts door regenwater gevoede waterpoelen
Uitvoeringsfase Ecologische onderlegger voor uitvoering Natuurkalender Zorgvuldig handelen (cf. Ffw) Beheerfase Natuurvriendelijk beheren	Zie natuurkalender op blad 3 + toelichting Zorg dat bekend is waar precies beschermde soorten zitten Stem activiteiten af op de aanwezige plant- en diersoorten Vul de 'checklist zorgvuldig handelen' in Zorg voor bekendheid, communicatie en instructie van checklist bij uitvoerder(s) Verplaats indien noodzakelijk beschermde soorten naar eenzelfde biotoop binnen plangebied Zie natuurkalender op blad 3 + toelichting

Gedragcode ruimtelijke ontwikkelingen Leiden Bijlage 5 checklist zorgvuldig handelen

De *Checklist zorgvuldig handelen* wordt uiterlijk drie weken voor aanvang van de werkzaamheden door de projectleider (of eigenaar) ingevuld en door projectleider en uitvoerder (of aannemer) ondertekend. De checklist wordt in tweevoud opgemaakt: projectleider en uitvoerder houden elk een getekend exemplaar.

Natuurlijke elementen die worden gespaard

Natuurgebied

Weidegebied

Landgoed

Park

Stadsnatuur (dak, muur)

Plantsoen of groensingel

Bomenrij of waardevolle boom

Waterelement of oever

Rietland

Braakliggende grond

Horstbomen

Nesten van kolonievogels

Bomen met holen en spleten

Plantensoorten die worden beschermd

*Tabel 1 algemene soorten (zorgplicht artikel 2 Ffw)**

*Tabel 2 overige soorten**

Diersoorten die worden beschermd

Tabel 1 algemene soorten (zorgplicht artikel 2 Ffw)

Tabel 2 overige soorten

Tabel 3 soorten (bijlage IV HR / bijlage 1 AMvB)*

Vogels (= rode lijst)*

Bijlagen

- Plankaart met verspreidingsgegevens planten en dieren
- Natuurkalender
- Ecologische onderlegger
- Compensatieplan (indien noodzakelijk)
- Afspraken voor verslaglegging toezicht op de werkzaamheden (logboek)

Afspraken

-	
-	
-	
-	
-	
-	
-	
-	
-	
-	
-	
-	
-	
-	

Projectleider/eigenaar

Aannemer/uitvoerder

Datum

Datum

Plaats

Plaats

Handtekening

Handtekening

*) Tabellen 1, 2, 3 zijn te vinden in bijlage 6: het ontheffingenformulier voor ruimtelijke ingrepen. Uit gegevens van het *Stadsnatuurmeetnet Leiden* blijkt dat de meeste in Leiden voorkomende soorten niet op een tabel voorkomen of behoren tot tabel 1. Een aantal behoort tot tabel 2 (overige soorten: gedragscode!) of tabel 3 (ontheffing Ffw!). Onderstaande soorten kwamen in ieder geval in 2004 in Leiden voor (Stadsnatuurmeetnet meetronde 2004 en enkele losse waarnemingen). Rechten kunnen aan onderstaande opsomming niet worden ontleend.

- *Algemene soorten van tabel 1 (vrijstelling):*
 - Zoogdieren: bosmuis, dwergmuis, bunzing, egel, gewone bosspitsmuis, haas, hermelijn, huisspitsmuis, konijn, mol, rosse woelmuis, veldmuis, vos, wezel.
 - Reptielen en amfibieën: bruine kikker, gewone pad, middelste groene kikker, kleine watersalamander, meerkikker.
 - Planten: dotterbloem, gewone vogelmelk, grasklokje, grote kaardenbol, koningsvaren, slanke sleutelbloem, zwanebloem.
- *Overige soorten van tabel 2 (gedragscode):*
 - Vogels: alle soorten; in Leiden komen minstens zestig soorten voor (Stadsnatuurmeetnet Leiden 2004).
 - Vissen: kleine modderkruiper.
 - Planten: daslook, gele helmbloem, gevlekte orchis, rietorchis, Spaanse ruiter, waterdriblad, wilde kievitsbloem.
- *Soorten bijlage IV HB / bijlage 1 AMvB (ontheffing):*
 - Zoogdieren: waterspitsmuis
 - Vleermuizen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, watervleermuis.
 - Vissen: bittervoorn.
 - Reptielen en amfibieën: ringslang, rugstreeppad.

Dit formulier kunt u invullen als u ontheffing wilt aanvragen voor het uitvoeren van werkzaamheden, waarbij de verbodsbepalingen genoemd in artikel 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet (Ffw) worden overtreden.

Uw werkzaamheden moeten worden uitgevoerd op grond van één van de volgende belangen (Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, artikel 2, lid 3, sub e, h t/m j):

- e. dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten. (Dit is alleen van toepassing bij overtreding van de verbodsbepalingen van de Ffw, als het om soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn gaat.);
- h. de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en in de bosbouw;
- i. bestendig gebruik;
- j. de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Het kan zijn dat u geen ontheffing hoeft aan te vragen omdat u in aanmerking komt voor de vrijstellingsregeling of dat u handelt conform een goedgekeurde gedragscode. Informatie over vrijstellingen, ontheffingen en gedragscodes vindt u in de brochure 'Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten!' Deze brochure is te verkrijgen via de Infotiek van het Ministerie van LNV, telefoon: (070)378 40 62 en Het LNV-Loket, telefoon: 0800 - 22 333 22. Lees deze brochure voordat u uw aanvraag indient.

Enkele voorbeelden zijn:

- Als u activiteiten wilt uitvoeren in het kader van bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkeling, geldt er een vrijstelling voor soorten die vermeld staan in tabel 1 (algemene soorten) van de artikelen 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet. *Voor deze activiteiten hoeft u geen ontheffing aan te vragen.*
- Als u activiteiten wilt uitvoeren die te bestempelen zijn als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkeling, geldt een vrijstelling voor soorten die vermeld staan in tabel 2 (overige soorten) van de artikelen 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet, mits de activiteiten aantoonbaar worden uitgevoerd volgens een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. *In dat geval hoeft u geen ontheffing aan te vragen.*
- Als u activiteiten wilt uitvoeren die vallen onder bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en in de bosbouw of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten die vermeld staan in tabel 3 (soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn en soorten van bijlage 1 van het Besluit beschermde dier- en plantensoorten) voor de artikelen 8, 9, 11, 12 en 13 van de Flora- en faunawet mits de activiteiten aantoonbaar worden uitgevoerd volgens een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. *In dat geval hoeft u geen ontheffing aan te vragen.*

Voor de soorten genoemd in tabel 3 (soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn en soorten van bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten) wordt nooit ontheffing verleend van artikel 10 van de Flora- en faunawet voor de activiteiten:

- bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en in de bosbouw;
- bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling.

U zult in deze gevallen in redelijkheid alle maatregelen moeten treffen om overtreding van het verbod genoemd in artikel 10 te voorkomen. Voor de soorten genoemd in tabel 3 kan wel ontheffing voor artikel 10 van de Flora- en Faunawet worden verleend in geval van dwingende redenen van groot openbaar belang. U moet dan onderbouwen waarom deze reden dwingend is en waaruit blijkt dat het een reden van groot openbaar belang betreft.

Er is ook vrijstelling mogelijk van artikelen 8 t/m 13 voor:

- bestendig beheer;
- onderhoud van infrastructuur (bijvoorbeeld wegen, watergangen, bermen);
- natuurbeheer.

De activiteiten moeten aantoonbaar worden uitgevoerd conform een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. *In dat geval hoeft u geen ontheffing aan te vragen.*

Als u een ontheffing nodig heeft op grond van belang a t/m d, f of g neem dan contact op met Het LNV-Loket, telefoon: 0800 - 22 333 22.

A Algemeen

1. Gegevens ontheffingaanvrager, tevens beoogd ontheffingontvanger; de aanvrager dient aantoonbaar tekenbevoegd te zijn.

Naam organisatie, organisatieonderdeel

Naam aanvrager

Functie aanvrager

Straat en huisnummer (bezoekadres)

Postcode en plaats

Postadres (Postbus)

Postcode en plaats

Telefoon

Mobiel 06-

Fax

E-mail

Als de aanvrager een andere rechtspersoon dan een overheid is, moet de tekenbevoegdheid van de aanvrager met bewijsstukken aangetoond worden. Dit kunt u doen door een geldig uittreksel van de Kamer van Koophandel of de statuten met uw aanvraag mee te sturen.

2. Algemene gegevens contactpersoon, met deze persoon houdt Dienst Regelingen contact tijdens het behandeltraject van de aanvraag. (Dit onderdeel hoeft alleen ingevuld te worden als de aanvrager van de ontheffing niet fungeert als contactpersoon.)

Naam organisatie, organisatieonderdeel

Naam contactpersoon

Functie contactpersoon

Straat en huisnummer

Postcode en plaats

Postadres (Postbus)

Postcode en plaats

Telefoon

Mobiel 06-

Fax

E-mail

3. Algemene gegevens project. Geef een korte projectnaam van het voorgenomen project.

4. Geef aan voor welke soorten u aanvraagt.

Zie hiervoor de bijlagen bij dit aanvraagformulier.

Als het uitsluitend gaat om soorten die vermeld staan op de vrijstellingslijst (tabel 1) dan hoeft u geen aanvraag in te dienen.

- algemene soorten (tabel 1)
- overige soorten (tabel 2)
- soorten vermeld op bijlage IV van de Habitatrichtlijn en/of bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (tabel 3)
- vogels (alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd, behalve exoten)

5. Met het oog op welk belang, genoemd in artikel 2, lid 3 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, vraagt u ontheffing aan?

- e: dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten
- h: de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en in de bosbouw
- i: bestendig gebruik
- j: de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling

6. Voor welke periode vraagt u ontheffing aan?

De termijn voor een ontheffing is maximaal vijf jaar.

- t/m -

7. Heeft u in het verleden een ontheffing voor hetzelfde doel gehad?

- nee
- ja, een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet.
Vermeld hieronder het ontheffingsnummer.
- ja, een ontheffing in het kader van de Natuurbeschermingswet.
Stuur een kopie van de ontheffing met de aanvraag mee.

8. Vul in onderstaande tabel in voor welke soorten en verbodsbepalingen u wenst aan te vragen, en onder welk beschermingsregime (Tabel 2, 3 of Vogels) deze soorten vallen.
De beschermingsregimes zijn te raadplegen via www.minlnv.nl/natuurwetgeving klik op 'beschermde soorten' en klik op 'overzicht'.

* Vink aan wat van toepassing is

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Soort uit tabel 2	Soort uit tabel 3	Vogels	Artikel 8 (planten)	Artikel 9 (dieren)	Artikel 10 (dieren)	Artikel 11 nesten, holen)	Artikel 12 (eieren)	Artikel 13 (verplaatsen)
☐	☐	☐	☐	☐	☐ plukken	☐ doden	☐ opzettelijk	☐ beschadigen	☐ zoeken	☐ bemachtigen
☐	☐	☐	☐	☐	☐ verzamelen	☐ verwonden	☐ verontrusten	☐ vernielen	☐ rapen	☐ en
☐	☐	☐	☐	☐	☐ afsnijden	☐ vangen	☐	☐ uithalen	☐ uit nest	☐ verplaatsen
☐	☐	☐	☐	☐	☐ uitsteken	☐ bemachtigen	☐	☐ wegnemen	☐ nemen	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐ vernielen	☐ met het oog	☐	☐ verstoren	☐ beschadigen	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐ beschadigen	☐ daarop op te	☐	☐	☐ vernielen	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐ ontwortelen	☐ sporen	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐ van groeiplaats verwijderen	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐ plukken	☐ doden	☐ opzettelijk	☐ beschadigen	☐ zoeken	☐ bemachtigen
☐	☐	☐	☐	☐	☐ verzamelen	☐ verwonden	☐ verontrusten	☐ vernielen	☐ rapen	☐ en
☐	☐	☐	☐	☐	☐ afsnijden	☐ vangen	☐	☐ uithalen	☐ uit nest	☐ verplaatsen
☐	☐	☐	☐	☐	☐ uitsteken	☐ bemachtigen	☐	☐ wegnemen	☐ nemen	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐ vernielen	☐ met het oog	☐	☐ verstoren	☐ beschadigen	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐ beschadigen	☐ daarop op te	☐	☐	☐ vernielen	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐ ontwortelen	☐ sporen	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐ van groeiplaats verwijderen	☐	☐	☐	☐	☐

* Vink aan wat van toepassing is

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Soort uit tabel 2	Soort uit tabel 3	Vogels	Artikel 8 (planten)	Artikel 9 (dieren)	Artikel 10 (dieren)	Artikel 11 nesten, holen)	Artikel 12 (eieren)	Artikel 13 (verplaatsen)
------------------	------------------------	-------------------	-------------------	--------	---------------------	--------------------	---------------------	---------------------------	---------------------	--------------------------

☐	☐	☐	☐	☐	☐ plukken	☐ doden	☐ opzettelijk	☐ beschadigen	☐ zoeken	☐ bemachtigen
☐	☐	☐	☐	☐	☐ verzamelen	☐ verwonden	☐ verontrusten	☐ vernielen	☐ rapen	☐ en
☐	☐	☐	☐	☐	☐ afsnijden	☐ vangen		☐ uithalen	☐ uit nest	☐ verplaatsen
☐	☐	☐	☐	☐	☐ uitsteken	☐ bemachtigen		☐ wegnemen	☐ nemen	
☐	☐	☐	☐	☐	☐ vernielen	☐ met het oog		☐ verstoren	☐ beschadigen	
☐	☐	☐	☐	☐	☐ beschadigen	☐ daarop op te			☐ vernielen	
☐	☐	☐	☐	☐	☐ ontwortelen	☐ sporen				
☐	☐	☐	☐	☐	☐ van groeiplaats					
☐	☐	☐	☐	☐	☐ verwijderen					

☐	☐	☐	☐	☐	☐ plukken	☐ doden	☐ opzettelijk	☐ beschadigen	☐ zoeken	☐ bemachtigen
☐	☐	☐	☐	☐	☐ verzamelen	☐ verwonden	☐ verontrusten	☐ vernielen	☐ rapen	☐ en
☐	☐	☐	☐	☐	☐ afsnijden	☐ vangen		☐ uithalen	☐ uit nest	☐ verplaatsen
☐	☐	☐	☐	☐	☐ uitsteken	☐ bemachtigen		☐ wegnemen	☐ nemen	
☐	☐	☐	☐	☐	☐ vernielen	☐ met het oog		☐ verstoren	☐ beschadigen	
☐	☐	☐	☐	☐	☐ beschadigen	☐ daarop op te			☐ vernielen	
☐	☐	☐	☐	☐	☐ ontwortelen	☐ sporen				
☐	☐	☐	☐	☐	☐ van groeiplaats					
☐	☐	☐	☐	☐	☐ verwijderen					

* Vink aan wat van toepassing is

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Soort uit tabel 2	Soort uit tabel 3	Vogels	Artikel 8 (planten)	Artikel 9 (dieren)	Artikel 10 (dieren)	Artikel 11 nesten, holen)	Artikel 12 (eieren)	Artikel 13 (verplaatsen)
		☐	☐	☐	☐ plukken ☐ verzamelen ☐ afsnijden ☐ uitsteken ☐ vernielen ☐ beschadigen ☐ ontwortelen ☐ van groeiplaats verwijderen	☐ doden ☐ verwonden ☐ vangen ☐ bemachtigen ☐ met het oog daarop op te sporen	☐ opzettelijk verontrusten	☐ beschadigen vernieten uithalen wegnemen verstoren	☐ zoeken rapen uit nest nemen beschadigen vernieten	☐ bemachtigen en verplaatsen
		☐	☐	☐	☐ plukken ☐ verzamelen ☐ afsnijden ☐ uitsteken ☐ vernielen ☐ beschadigen ☐ ontwortelen ☐ van groeiplaats verwijderen	☐ doden ☐ verwonden ☐ vangen ☐ bemachtigen ☐ met het oog daarop op te sporen	☐ opzettelijk verontrusten	☐ beschadigen vernieten uithalen wegnemen verstoren	☐ zoeken rapen uit nest nemen beschadigen vernieten	☐ bemachtigen en verplaatsen

Bij het beoordelen van uw aanvraag, is de onderbouwing zeer relevant. Dienst Regelingen vraagt u de onderbouwing in drievoud aan te leveren. U hoeft niet in te gaan op de geldende wet- en regelgeving. Wanneer u rapporten met uw projectomschrijving meestuurt is een verwijzing naar deze rapporten niet voldoende. De relevante stukken moet u opnemen in de projectomschrijving. Dit voorkomt vertraging in de behandeling van uw ontheffingaanvraag.

Vermeld de volgende gegevens:

- A. U moet de locatie waar de voorgenomen activiteiten gaan plaatsvinden zo exact mogelijk te beschrijven. Aandachtspunten zijn, vermelding van:
 - het adres, postcode, de gemeente(n) en de provincie(s);
 - de locatie(s) van de voorgenomen activiteit(en). Voeg hiervoor een topografische kaart, schaal 1:25.000 bij. Geef de Amersfoortse coördinaten aan. Vermeldt, indien er verschillende locaties zijn, deze afzonderlijk.
- B. Geef, indien van toepassing, aan of het plangebied in of nabij een Beschermd Natuurmonument, een Staatsnatuurmonument, Wetland en/of Natura 2000-gebied ligt. Geef in dat geval aan om welk(e) gebied(en) het gaat.
- C. Geef aan voor welke periode (dd-mm-jjjj t/m dd-mm-jjjj) u ontheffing aanvraagt (maximaal vijf jaar). Beargumenteer waarom de werkzaamheden juist in deze periode moeten plaatsvinden en de noodzaak van het uitvoeren van de werkzaamheden in deze periode. De ontheffingsperiode moet samenvallen met de periode waarin de uitvoering van de werkzaamheden is gepland. Als de uitvoering van de werkzaamheden plaatsvindt in een kwetsbare periode in de levenscyclus van een soort, bijvoorbeeld broedseizoen of overwinteringsperiode, beargumenteer dan waarom de werkzaamheden juist in deze periode moeten plaatsvinden.

Geef per aangevraagde soort(groep) een beschrijving van:

- D. De te verwachten effecten van de voorgenomen activiteiten op de soort.
- E. De gevolgen van de voorgenomen activiteiten op de gunstige staat van instandhouding van de soort (populatie-niveau).
- F. De wijze van inventariseren van voorkomende soorten in het plangebied.
- G. De onderzoeker door wie de inventarisatie is uitgevoerd en zijn kwalificaties. U wordt verzocht de kwalificatie van de onderzoeker aan te tonen.
- H. Een eventuele inventarisatie in het veld en als deze is uitgevoerd een beschrijving van de periode waarin deze inventarisatie heeft plaatsgevonden.
- I. De functie van het plangebied (bijvoorbeeld foerageergebied of verbindingszone) voor de in het geding zijnde soort(groep).
- J. De mate waarin de soort(groep) in het verleden voorkwam in het plangebied. Vermeld beschikbare informatie.
- K. De gevolgen van de voorgenomen activiteiten op de habitat van de aangevraagde soort. Beschrijf dit voor de fase tijdens de uitvoering van het project en voor fase daarna.
- L. Welke maatregelen getroffen worden om schade aan de soort te voorkomen dan wel te beperken (mitigerende maatregelen).
- M. Welke maatregelen getroffen worden om eventuele niet te voorkomen schade aan de soort te herstellen (compenserende maatregelen).
- N. Wanneer en waar de compenserende en mitigerende maatregelen worden uitgevoerd.

Geef, als u aanvraagt voor soorten vermeld op de Vogelrichtlijn, Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en Bijlage I van het Besluit Vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten ook een beschrijving van:

- O. Mogelijke alternatieven (zoals andere locaties en/of werkwijzen), die wellicht geen of minder effect hebben op de soorten waarvoor wordt aangevraagd en de reden waarom u geen gebruik maakt van deze alternatieven.
- P. De maatregelen die u neemt om te garanderen dat u zorgvuldig handelt zodat schade aan individuen van de soort wordt voorkomen.
- Q. De maatregelen die u neemt om eventuele niet te voorkomen schade aan individuen van de soort te herstellen (compenserende maatregelen).

Geef, in het geval u aanvraagt met het oog op belang e (zie vraag 5) tevens een beschrijving van:

- R. De dringende reden van groot openbaar belang.
- S. De reden waarom zorgvuldig handelen niet mogelijk is.

C Betalingen

In de Regeling tarieven Flora- en faunawet is bepaald dat een ontheffing niet wordt verstrekt voordat de kosten door u zijn betaald of zekerheid tot betaling is gesteld. Dienst Regelingen (DR) biedt u hiervoor twee mogelijkheden aan:

- U kunt DR éénmalig machtigen;
- U kunt een factuur van DR afwachten. Deze ontvangt u tegelijk met de ontvangstbevestiging van uw aanvraag.

Houdt u er rekening mee dat indien u DR niet machtigt de toezending van de ontheffing langer kan duren.

Ondergetekende verklaart:

(Vink aan wat van toepassing is)

- Akkoord te gaan dat het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Dienst Regelingen, éénmalig het bedrag van € 300,- van zijn/haar (post)bankrekening afschrijft. Wordt de aanvraag niet in behandeling genomen of afgewezen, dan wordt dit bedrag niet van uw (post)bankrekening afgeschreven.

Naam rekeninghouder

Adres rekeninghouder

Postcode en plaats

(Post)bankrekening
rekeninghouder

Handtekening
rekeninghouder

- Niet akkoord te gaan met een eenmalige machtiging en wacht een factuur van DR af. De factuur moet worden gestuurd naar:

Naam

Adres

Postcode en woonplaats

D Bijlagen

Kruis hieronder aan welke bijlagen u heeft bijgevoegd:

Verplichte bijlagen

- topografische kaart (schaal 1: 25.000), in drievoud
- projectomschrijving (inclusief eventuele bijlagen) in drievoud

Indien van toepassing

- kopie van eerder verstrekte ontheffing in het kader van de Natuurbeschermingswet (1x)
- kopie van legitimatiebewijs van de ontheffingaanvrager (1x)
- uittreksel van de Kamer van Koophandel (1x)
- kopie van een statuut (1x)

Functionarissen van (semi)overheidsinstellingen, zoals gemeenten en provincies, hoeven geen geldig legitimatiebewijs en geen uittreksel van de Kamer van Koophandel of een kopie van het statuut bij te voegen. Voor overige organisaties geldt deze uitzondering niet.

De aanvrager verklaart dat:

- hij/zij alle gegevens naar waarheid heeft verstrekt;
- hij/zij toestemming verleent aan de Unitmanager van DR om alle inlichtingen in te winnen die voor de beoordeling van deze aanvraag nodig worden geacht;
- hij/zij alle gewenste inlichtingen met betrekking tot de voor de beoordeling en controle benodigde gegevens terstond en naar waarheid zal verstrekken aan de ambtenaren die belast zijn met de behandeling en controle van de aanvraag;
- hij/zij er mee bekend is, dat een ontheffing kan worden ingetrokken indien hij/zij een of meer uit zijn/haar verbintenis voortvloeiende verplichtingen niet nakomt, dan wel in het kader van de ontheffing onjuiste gegevens heeft verstrekt; bekend is met de voorwaarde dat een ontheffing niet wordt afgegeven voordat het verschuldigde bedrag van € 300,- door DR is ontvangen.

Dit aanvraagformulier moet ondertekend worden door de tekenbevoegde:

Datum	
Plaats	
Naam tekenbevoegde	
Handtekening	

Het onvolledig invullen van dit formulier en/of het ontbreken van de benodigde bijlagen kan tot gevolg hebben dat de behandeling van uw aanvraag vertraging oploopt.

Stuurt u het aanvraagformulier en de bijlagen naar:

Dienst Regelingen
Team Projectsubsidies, afdeling Flora- en faunawet
Postbus 1191
3300 BD Dordrecht

Wat kunt u vervolgens verwachten?

U krijgt binnen vijf werkdagen na ontvangst van het aanvraagformulier bij DR, een ontvangstbevestiging toegestuurd. DR controleert of uw aanvraag volledig en duidelijk is. Uw aanvraag wordt ter advies voorgelegd aan Dienst Landelijk Gebied (DLG) van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Eventueel neemt DR of DLG met u contact op met het verzoek een en ander nader toe te lichten. Gedurende de gehele procedure zal uw aanvraag zorgvuldig en besloten worden behandeld. De teammanager van DR neemt namens de Minister van LNV een besluit over uw aanvraag. Alleen als er sprake is van een Tracéwet- of Spoedwetwegverbredings- procedure gaat er een ontwerpbesluit vooraf aan het definitieve besluit.

Het is raadzaam een kopie van het ingevulde aanvraagformulier te bewaren.

Meer informatie over soorten(bescherming) kunt u vinden op:
www.minlnv.nl
www.natuurloket.nl

U kunt ook bellen met Het LNV-loket, telefoon: 0800 - 22 333 22 (gratis), op werkdagen tussen 8.30 en 16.30 uur.

Algemene soorten*Vaatplanten*

aardaker	Lathyrus tuberosus
akkerklokje	Campanula rapunculoides
brede wespenorchis	Epipactis helleborine
breed klokje	Campanula latifolia
dotterbloem*	Caltha palustris
gewone vogelmelk	Ornithogalum umbellatum
grasklokje	Campanula rotundifolia
grote kaardenbol	Dipsacus fullonum
kleine maagdenpalm	Vinca minor
knikkende vogelmelk	Ornithogalum nutans
koningsvaren	Osmunda regalis
slanke sleutelbloem	Primula elatior
zwanebloem	Butomus umbellatus

Zoogdieren

aardmuis	Microtus agrestis
bosmuis	Apodemus sylvaticus
dwergmuis	Micromys minutus
bunzing	Mustela putorius
dwerfspitsmuis	Sorex minutus
gewone bosspitsmuis	Sorex araneus
egel	Erinaceus europaeus
haas	Lepus europeus
hermelijn	Mustela erminea
huisspitsmuis	Crocidura russula
konijn	Oryctolagus cuniculus
mol	Talpa europea
ondergrondse woelmuis	Pitymys subterraneus
ree	Capreolus capreolus
rosse woelmuis	Clethrionomys glareolus
tweekleurige bosspitsmuis	Sorex coronatus
veldmuis	Microtus arvalis
vos	Vulpes vulpes
wezel	Mustela nivalis
woelrat	Arvicola terrestris

Reptielen en amfibieën

bruine kikker	Rana temporaria
gewone pad	Bufo bufo
middelste groene kikker	Rana esculenta
kleine watersalamander	Triturus vulgaris
meerkikker	Rana ridibunda

Mieren

behaarde rode bosmier	Formica rufa
kale rode bosmier	Formica polyctena
stronkmier	Formica truncorum
zwartrugbosmier	Formica pratensis

Slakken

wijngaardslak	Helix pomatia
---------------	---------------

* met uitzondering van de spindotterbloem

Overige soorten, niet zijnde algemene soorten, soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn en soorten van bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten

Zoogdieren

damhert	Dama dama
edelhert	Cervus elaphus
eekhoorn	Sciurus vulgaris
grijze zeehond	Halichoerus grypus
grote bosmuis	Apodemus flavicollis
steenmarter	Martes foina
wild zwijn	Sus scrofa

Reptielen en amfibieën

alpenwatersalamander	Triturus alpestris
levendbarende hagedis	Lacerta vivipara

Dagvlinders

moerasparelmoervlinder	Euphydryas aurinia
vals heideblauwtje	Lycaeides idas

Vissen

bermpje	Noemacheilus barbatulus
kleine modderkruiper	Cobitis taenia
meerval	Silurus glanis
rivierdonderpad	Cottus gobio

Vaatplanten

aangebrande orchis	Orchis ustulata
aapjesorchis	Orchis simia
beenbreek	Narthecium ossifragum
bergklokje	Campanula rhomboidalis
bergnachtorchis	Platanthera chlorantha
bijenorchis	Ophrys apifera
blaasvaren	Cystopteris fragilis
blauwe zeedistel	Eryngium maritimum
bleek bosvogeltje	Cephalanthera damasonium
bokkenorchis	Himantoglossum hircinum
brede orchis	Dactylorhiza majalis majalis
bruinrode wespenorchis	Epipactis atrorubens
daslook	Allium ursinum
dennenorchis	Goodyera repens
duitse gentiaan	Gentianella germanica
franjugentiaan	Gentianella ciliata
geelgroene wespenorchis	Epipactis muelleri
gele helmbloem	Pseudofumaria lutea
gevlekte orchis	Dactylorhiza maculata
groene nachtorchis	Coeloglossum viride
groensteel	Asplenium viride
grote keverorchis	Listera ovata
grote muggenorchis	Gymnadenia conopsea
gulden sleutelbloem	Primula veris
harlekijn	Orchis morio
herfstschroeforchis	Spiranthes spiralis
hondskruid	Anacamptis pyramidalis
honingorchis	Herminium monorchis
jeneverbes	Juniperus communis
klein glaskruid	Parietaria judaica
kleine keverorchis	Listera cordata
kleine zonnedauw	Drosera intermedia
klokjesgentiaan	Gentiana pneumonanthe
kluwenklokje	Campanula glomerata

koraalwortel	Corallorhiza trifida
kruisbladgentiaan	Gentiana cruciata

lange ereprijs	Veronica longifolia
lange zonnedaauw	Drosera anglica
mannetjesorchis	Orchis mascula
maretak	Viscum album
moeraswespenorchis	Epipactis palustris
muurbloem	Erysimum cheiri
parnassia	Parnassia palustris
pijlscheefkelk	Arabis hirsuto sagittata
poppenorchis	Aceras anthropophorum
prachtklokje	Campanula persicifolia
purperorchis	Orchis purpurea
rapunzelklokje	Campanula rapunculus
rechte driehoeksvaren	Gymnocarpium robertianum
rietorchis	Dactylorhiza majalis praetermissa
ronde zonnedaauw	Drosera rotundifolia
rood bosvogeltje	Cephalanthera rubra
ruig klokje	Campanula trachelium
schubvaren	Ceterach officinarum
slanke gentiaan	Gentianella amarella
soldaatje	Orchis militaris
spaanse ruiter	Cirsium dissectum
steenanjer	Dianthus deltoides
steenbreekvaren	Asplenium trichomanes
stengelloze sleutelbloem	Primula vulgaris
stengelomvattend havikskruid	Hieracium amplexicaule
stijf hardgras	Catapodium rigidum
tongvaren	Asplenium scolopendrium
valkruid	Arnica montana
veenmosorchis	Hammarbya paludosa
veldgentiaan	Gentianella campestris
veldsalie	Salvia pratensis
vleeskleurige orchis	Dactylorhiza incarnata
vliegenorchis	Ophrys insectifera
vogelnestje	Neottia nidus-avis
voorjaarsadonis	Adonis vernalis
wantsenorchis	Orchis coriophora
waterdrieblad	Menyanthes trifoliata
weideklokje	Campanula patula
welriekende nachtorchis	Platanthera bifolia
wilde gagele	Myrica gale
wilde herfsttijloos	Colchicum autumnale
wilde kievitsbloem	Fritillaria meleagris
wilde marjolein	Origanum vulgare
wit bosvogeltje	Cephalanthera longifolia
witte muggenorchis	Pseudorchis albida
zinkviooltje	Viola lutea calaminaria
zomerklokje	Leucorum aestivum
zwartsteel	Asplenium adiantum-nigrum

Kevers

vliegend hert Lucanus cervus

Kreeftachtigen

rivierkreeft Astacus astacus

Soorten van bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en soorten opgenomen op bijlage IV van de EU-habitatrichtlijn

Bijlage 1. Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten

Zoogdieren

das	Meles meles
boomarter	Martes martes
eikelmuis	Eliomys quercinus
gewone zeehond	Phoca vitulina
veldspitsmuis	Crocidura leucodon
waterspitsmuis	Neomys fodiens

Reptielen en amfibieën

adder	Vipera berus
hazelworm	Anguis fragilis
ringslang	Natrix natrix
vinpootsalamander	Triturus helveticus
vuursalamander	Salamandra salamandra

Vissen

beekprik	Lampetra planeri
bittervoorn	Rhodeus cericeus
elrits	Phoxinus phoxinus
gestippelde alver	Alburnoides bipunctatus
grote modderkruiper	Misgurnus fossilis
rivierprik	Lampetra fluviatilis

Dagvlinders

bruin dikkopje	Erynnis tages
dwergblauwtje	Cupido minimus
dwergdikkopje	Thymelicus acteon
groot geaderd witje	Aporia crataegi
grote ijsvogelvlinder	Limenitis populi
heideblauwtje	Plebejus argus
iepepage	Strymonidia w-album
kalkgraslanddikkopje	Spialia sertorius
keizersmantel	Argynnis paphia
klaverblauwtje	Cyaniris semiargus
purperstreepparelmoervlinder	Brenthis ino
rode vuurvlinder	Palaeochrysophanus hippothoe
rouwmantel	Nymphalis antiopa
tweekleurig hooibeestje	Coenonympha arcania
veenbesparelmoervlinder	Bolaria aquilonais
veenhooibeestje	Coenonympha tullia
veldparelmoervlinder	Melitaea cinxia
woudparelmoervlinder	Melitaea diamina
zilervlek	Clossiana euphrosyne

Vaatplanten

groot zeegras	Zostera marina
---------------	----------------

Bijlage IV HR

Zoogdieren

baardvleermuis	Myotis mystacinus
bechstein's vleermuis	Myotis bechsteinii
bever	Castor fiber
bosvleermuis	Nyctalus leisleri
brandt's vleermuis	Myotis brandtii
bruinvis	Phocoena phocoena
euraziatische lynx	Lynx lynx
franjestaat	Myotis nattereri
gewone dolfin	Delphinus delphis
gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus
gewone grootoorvleermuis	Plecotus auritus
grijze grootoorvleermuis	Plecotus austriacus
grote hoefijzerneus	Rhinolophus ferrumequinum
hamster	Cricetus cricetus
hazelmuis	Muscardinus avellanarius
ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus
kleine dwergvleermuis	Pipistrellus pygmaeus
kleine hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros
laatvlieger	Eptesicus serotinus
meervleermuis	Myotis dasycneme
mopsvleermuis	Barbastella barbastellus
nathusius' dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii
noordse woelmuis	Microtus oeconomus
otter	Lutra lutra
rosse vleermuis	Nyctalus noctula
tuumelaar	Tursiops truncatus
tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus
vale vleermuis	Myotis myotis
watervleermuis	Myotis daubentonii
wilde kat	Felis silvestris
witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus
witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus albirostris

Reptielen en amfibieën

boomkikker	Hyla arborea
geelbuikvuurpad	Bombina variegata
gladde slang	Coronella austriacus
heikikker	Rana arvalis
kamsalamander	Triturus cristatus
knoflookpad	Pelobates fuscus
muurhagedis	Podarcis muralis
poelkikker	Rana lessonae
rugstreepad	Bufo calamita
vroedmeesterpad	Alytes obstetricans
zandhagedis	Lacerta agilis

Dagvlinders

donker pimperlblauwtje	Maculinea nausithous
grote vuurvlinder	Lycaena dispar
pimperlblauwtje	Maculinea teleius
tijmblauwtje	Maculinea arion
zilverstreephooibeestje	Coenonympha hero

Libellen

bronslibel	Oxygastra curtisii
gaffellibel	Ophiogomphus cecilia
gevlekte witsnuitlibel	Leucorrhinia pectoralis
groene glazenmaker	Aeshna viridis
noordse winterjuffer	Sympecma paedisca
oostelijke witsnuitlibel	Leucorrhinia albifrons
rivierrombout	Stylurus flavipes
sierlijke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis

Vissen

houting	Conegonus oxyrrhynchus
steur	Acipenser sturio

Vaatplanten

drijvende waterweegbree	Luronium natans
groenknolorchis	Liparis loeselii
kruiwend moerasscherm	Apium repens
zomerschroeforchis	Spiranthes aestivalis

Kevers

brede geelrandwaterroofkever	Dytiscus latissimus
gestreepte waterroofkever	Graphoderus bilineatus
heldenbok	Cerambyx cerdo
juchtleerkever	Osmoderma eremita

Tweekleppigen

bataafse stroommossel	Unio crassus
-----------------------	--------------